

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. gruodžio 12 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Alės Bukaviniienės (pranešėja), Antano Simniškio (kolegijos pirmininkas) ir Egidijos Tamošiūnienės,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal atsakovės uždarnosios akcinės bendrovės „Kūrybos sodas“ kasacinį skundą dėl Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. balandžio 4 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo „If P&C Insurance AS“, Lietuvoje veiklą vykdančio per „If P&C Insurance AS“ filialą, ieškinį atsakovei uždarajai akcinei bendrovei „Kūrybos sodas“ dėl žalos atlyginimo, tretieji asmenys, nepareiškiantys savarankiškų reikalavimų, uždaroji akcinė bendrovė „Kauno televizijos servisas“, L. K.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių subrogaciją, aiškinimo ir taikymo, kilus klausimui, ar, sprendžiant dėl draudiko subrogacinio reikalavimo atlyginti žalą, būtina nustatyti draudžiamąjį įvykio faktą, taip pat teisės normų reglamentuojančių reikalavimo perleidimą, santykių kvalifikavimą kaip nuomos, civilinės atsakomybės sąlygas, nuostolių mažinimą atsižvelgiant į kreditoriaus kaltę, bei proceso teisės normų, reglamentuojančių įrodymų tyrimą ir vertinimą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas prašė teismo priteisti iš atsakovės 9570,62 Eur žalos atlyginimo, 6 proc. dydžio metines procesines palūkanas nuo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą.
3. Ieškovas nurodė, kad 2019 m. rugsėjo 20 d. su UAB „Kauno televizijos servisas“ sudarė Įmonių ir organizacijų turto draudimo sutartį (toliau – Draudimo sutartis), kuria buvo apdrausti draudėjai priklausantys įrenginiai. 2020 m. sausio 23 d. apdraustas turtas nukentėjo – per renginio „Žmonės 2020“ repeticiją operatorius L. K. nukrito nuo pakylės ir nepataisomai sugadino draudėjai priklausantį įrangą. Ieškovas dėl įvykio išmokėjo draudėjai 15 000 Eur draudimo išmoką. Vadovaudamasi 2020 m. spalio 2 d. ieškovo ir draudėjos pasirašytu susitarimu (toliau – Susitarimas), draudėja perleido ieškovui reikalavimo teises į asmenį, atsakingą už žalą padarymą, dėl visos padarytos žalos sumos, neapsiribojant išmokėta draudimo išmokos suma.
4. Būtent atsakovė, kuriai draudėja, vykdydama užsakymą, perdavė filmavimo įrangą, renginio filmavimo paslaugoms teikti pasamdė trečiąjį asmenį L. K., davė jam su filmavimu susijusius nurodymus ir sumokėjo už suteiktas paslaugas. Taigi UAB „Kūrybos sodas“ ir trečiasis asmuo L. K., kurie valdė draudėjos pristatytą bei sumontuotą filmuoti reikalingą įrangą, yra solidariai atsakingi dėl atsiradusios žalos. Atsakovei taikytina deliktinė atsakomybė, tačiau, įvertinus tai, kad draudėją ir atsakovę siejo sutartiniai santykiai, galėtų būti taikoma ir sutartinė atsakomybė.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Vilniaus miesto apylinkės teismas 2022 m. gruodžio 9 d. sprendimu ieškinį atmetė, atsakovei iš ieškovo priteisė 2571,25 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, valstybei iš ieškovo – 71,52 Eur pašto išlaidų atlyginimo.
6. Teismas nustatė, kad Draudimo sutartimi ieškovas laikotarpiui nuo 2019 m. rugsėjo 27 d. iki 2020 m. rugsėjo 26 d. (intinai) apdraudė trečiojo asmens (draudėjos) UAB „Kauno televizijos servisas“ turtą – nešiojamuosius įrenginius, fotografavimo ir vaizdo prietaisus. Draudimo suma: nešiojamųjų įrenginių – 1 335 828,59 Eur, draudžiama nauja atkuriamąja verte; papildomų išlaidų – 50 000 Eur, draudžiama atkuriamąja verte pirmos rizikos draudimu. UAB „Kauno televizijos servisas“ išnuomojo atsakovei filmavimo įrangą, pateikė 11 132 Eur išankstinę sąskaitą už filmavimo paslaugas, šią atsakovė apmokėjo. 2020 m. sausio 23 d. vyko renginio „Žmonės 2020“ repeticija, jos metu operatorius L. K. nukrito nuo pakylės ir nepataisomai sugadino draudėjai priklausantį nešiojamąjį įrangą. 2020 m. vasario 11 d. draudėja pateikė ieškovui prašymą išmokėti draudimo išmoką. 2020 m. spalio 2 d. ieškovas ir draudėja sudarė Susitarimą žalos reguliavimo byloje, pagal kurį ieškovas išmokėjo draudėjai 15 000 Eur draudimo išmoką. Susitarimu draudėja perleido ieškovui reikalavimo teises į asmenį, atsakingą už žalą padarymą, jeigu toks yra, dėl visos padarytos žalos sumos, neapsiribojant išmokėta draudimo išmokos suma. UAB „Marleksa“ ieškovo pavedimu 2021 m. rugsėjo 6 d. parengė konsultacinę išvadą, kurioje nurodyta, kad filmavimo kameros „Sony HXC-FB75“ rinkos kaina yra apie 6550 Eur su PVM, vaizdo ieškiklio „Sony HDVF-200“ rinkos kaina – apie 572 Eur su PVM, objektyvo „Canon HJ11ex4, 7B IRSE“ rinkos kaina – apie 3580 Eur su PVM.
7. Teismas vadovavosi kasacinio teismo išaiškinimais, pagal kuriuos, remiantis Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 2 straipsnio 21, 22, 23, 26, 27 punktais, 98 straipsnio 3 dalies 1 punktu, draudikas turėtų vengti situacijų, kai draudimo išmoka mokama dėl draudimo sutartinio neįsilaikymo rizikos arba ji nemažinama esant tam teisiniam pagrindui, arba išmokama, nors yra teisinis pagrindas jos nemokėti. Tokių išmokų atveju draudikas neįgyja reikalavimo teisės į kaltą asmenį. Vien draudimo išmokos faktas nėra pagrindas tenkinti subrogacinį reikalavimą. Turi būti nustatyta, kad įvyko draudžiamasis įvykis ir kad draudimo išmokos dydis atitinka padarytus nuostolius (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-690-415/2015).
8. Teismas atsižvelgė į tai, kad ieškovas pripažino įvykį nedraudžiamuoju, nes filmavimo įrangą draudėja UAB „Kauno televizijos servisas“ žodinio susitarimo pagrindu perdavė naudotis (išnuomojo) atsakovei, o pagal Įmonių turto ir verslo nutrūkimo draudimo taisyklių Nr. 004, esančių sudėtinė Draudimo sutarties dalimi, 2.9 punktą draudimo apsauga negalioja kintojamajam turtui, kuris yra išnuomotas ar perduotas naudotis tretiesiems asmenims. Tačiau ieškovas, įvertinęs tai, kad UAB „Kauno televizijos servisas“ yra ilgalaikė klientė, priėmė sprendimą išmokėti draudėjai 15 000 Eur draudimo išmoką. Teismas nusprendė, kad ieškovas, išmokėjęs draudimo išmoką tam nesant teisinio pagrindo (Draudimo sutartimi prisiimtos rizikos), veikė šitintai savo rizika ir reikalavimo teisės į atsakovę subrogacijos pagrindu neįgijo, todėl šiuo pagrindu ieškovo reikalavimas atsakovei dėl žalos atlyginimo negali būti tenkinamas.
9. Teismas vertino, kad atsakovė ir UAB „Kauno televizijos servisas“ siejo teisiniai sutartiniai santykiai, kilę iš žodinės sutarties dėl įrangos nuomos ir jos priežiūros renginio metu. Taigi nagrinėjamu atveju gali būti taikoma tik sutartinė atsakomybė. Ieškovui byloje atsakove nurodžius UAB „Kūrybos sodas“, sprendžiant, ar egzistuoja visosbūtent šio

asmens sutartinės civilinės atsakomybės sąlygos.

10. Ieškovas teigė, kad atsakovės neteisėti veiksmai pasireiškė tuo, jog ji pažeidė sutartinę prievolę ir grąžino nepataisomai sugadintą įrangą, t. y. grąžino įrangą ne tokios būklės, kokios gavo, taip pat pažeidė bendrąją pareigą elgtis rūpestingai. Ieškovas rėmėsi Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – ir CK) 6.500 straipsniu, 6.502 straipsnio 1 dalimi. Teismas nurodė, kad šiose normose daikto nuomininko atsakomybė dėl sugadinto ar prarasto daikto siejama su jo kalte. Nagrinėjamu atveju įrangą buvo sugadinta dėl to, kad įvyko nelaimingas atsitikimas. Byloje nėra duomenų, kurių pagrindu būtų galima daryti išvadą, kad būtent atsakovės elgesys per renginį buvo netinkamas ir toks netinkamas elgesys lėmė atsiradusią žalą. Priešingai, bylos duomenys, teismo vertinimu, patvirtina, jog per renginį atsakovė dėjo visas pastangas, kad su įranga būtų elgiama tinkamai bei saugiai. Atsakovė, kaip renginio organizatorė, samdė profesionalius darbuotojus, kurie turi tiek žinių, tiek patirties filmuojant tokio pobūdžio renginius. Bylos duomenys (elektroniniai susirašinėjimai) patvirtina, kad vaizdo operatorius M. Š. sudarė kamerų planą, šis buvo iš anksto pateiktas ir suderintas su UAB „Kauno televizijos servisas“, jokių pastabų ar pretenzijų dėl kamerų išdėstymo plano nebuvo pateikta, taip pat nebuvo pateikta pasiūlymų ar nurodymų, kad pateiktas planas yra nesaugus ar keistinas. Byloje nėra duomenų, kad renginio translacijos metu nuo pateikto plano būtų nukrypta ar jo nesilaikyta. Kameras pristatė ir paruošė filmuoti UAB „Kauno televizijos servisas“ inžinierių grupė, įrangą perdavė operatoriams, filmuojant rūpinosi įrangos technine priežiūra, byloje nėra duomenų, kad būtų reikšiamos pretenzijos atsakovei ar operatoriams dėl nerūpestingo elgesio su įranga ar nesaugaus filmavimo veiksmų. Įrangą sugadinta ne dėl atsakovės nurodymų, kuriuos vykdant būtų padidėjusi žalos įrangai atsiradimo rizika, o dėl išimtinai nelaimingai susiklosčiusių aplinkybių. Įvykis buvo atsitiktinio pobūdžio, atsakovė neturėjo objektyvios galimybės užkirsti jam kelią. Teismas nenustatė, kad atsakovė ar trečiasis asmuo elgėsi nerūpestingai ar neapdairiai, nesilaikė bendrų rūpestingo elgesio standartų (CK 6.248 straipsnio 3 dalis), byloje nenustatyta šių asmenų tyčia. Nenustačius atsakovės ar trečiojo asmens kaltės, nėra pagrindo taikyti CK 6.500, 6.502 straipsnių, kuriais ieškovas grindžia atsakovės sutartinę civilinę atsakomybę. Kitų atsakovės neteisėtų veiksmų ieškovas nenurodė ir įrodymų nepateikė. Teismas konstatavo, kad atsakovės neteisėti veiksmai, kuriuos priežastiniu ryšiu būtų galima susieti su padaryta žala, ginčo atveju nenustatyti ir neįrodyti.
11. Teismas pažymėjo, kad atsakovę ir UAB „Kauno televizijos servisas“ siejo ne vienkartiniai sutartiniai santykiai, šalys sudarydavotiek rašytines, tiek žodines sutartis. Vadinas, susitarimų turinys sutarties šalims buvo žinomas iš ankstesnės praktikos. Byloje nėra įrodymų, kad UAB „Kauno televizijos servisas“ būtų informavusi atsakovę, jog turto draudimas negalioja tuo atveju, kai įrangą yra perleidžiama tretiesiems asmenims nuomos pagrindu. Taigi UAB „Kauno televizijos servisas“ neatskleidė kitai sutarties šaliai reikšmingos informacijos dėl turto draudimo apsaugos išimčių, t. y. nesilaikė bendradarbiavimo principo, dėl to atsakovė neturėjo galimybės priimti sprendimo papildomai drausti išnuomotą įrangą.
12. Konstatavęs, kad ieškovas neįrodė atsakovės neteisėtų veiksmų, kaip būtinosios sutartinės civilinės atsakomybės sąlygos, teismas nepasisakė dėl kitų atsakovės civilinės atsakomybės sąlygų, nes tokių aplinkybių tyrimas neturi reikšmės bylos baigčiai.
13. Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi ieškovo apeliacinį skundą, 2023 m. balandžio 4 d. panaikino Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. gruodžio 9 d. sprendimą ir priėmė naują sprendimą – ieškovo ieškinį patenkino visiškai, priteisė ieškoviui iš atsakovės 9570,62 Eur žalos atlyginimą, 6 proc. dydžio metines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme (2021 m. gruodžio 2 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, 215 Eur žyminio mokesčio ir 1694 Eur atstovavimo išlaidų atlyginimą; priteisė valstybei iš atsakovės 71,52 Eur pašto išlaidų atlyginimą.
14. Kolegija nurodė, kad byloje nekilo ginčo dėl aplinkybės, kad filmavimo įrangą atsakovei išnuomojo UAB „Kauno televizijos servisas“ žodinio susitarimo pagrindu. Atsakovės nesutikimas su ieškiniu motyvuojamas tuo, kad ieškovas neturėjo teisinio pagrindo reikšti ieškinio ir neįrodė visų atsakovės civilinės atsakomybės sąlygų.
15. Kolegija rėmėsi CK 6.1015 straipsnio nuostatomis, kasacinio teismo išaiškinimais dėl subrogacijos instituto paskirties, subrogaciniam reikalavimui taikytinų teisės normų.
16. Kolegija laikė nepagrįsta pirmosios instancijos teismo išvadą, kad ieškovas, išmokėjęs draudimo išmoką tam nesant teisinio pagrindo, veikė išimtinai savo rizika ir neįgijo reikalavimo teisės į atsakovę subrogacijos pagrindu. Aplinkybė, ar įvykis yra draudžiamasis (ar nedraudžiamasis), reikšminga tik tuomet, kai sprendžiamas draudėjo ir draudiko ginčas dėl draudimo išmokos išmokėjimo, tačiau ji nėra reikšminga vertinant draudiko subrogacijos pagrindu perimto galimai atsakingam už žalą asmeniui pareikšto reikalavimo pagrįstumą. Pastarasis asmuo tokiu atveju nuo pareikšto reikalavimo turėtų gintis, remdamasis deliktine civilinę atsakomybę reglamentuojančios materialiosios teisės normomis, kurios būtų taikomos, jeigu dėl žalos atlyginimo tiesiogiai į atsakovą būtų kreipęsis nukentėjęs asmuo.
17. Kolegija konstatavo, kad reikalavimo teisė į asmenį, atsakingą už žalą padarymą, ieškoviui perėjo ne tik įstatymo, bet ir Susitarimo žalos reguliavimo byloje pagrindu (CK 6.101 straipsnio 1 dalis). Ieškovas, žinodamas, kad draudimo apsauga išnuomotam turtui negalioja, sąmoningai pasirašė Susitarimą, kuriame aiškiai susitarė dėl reikalavimo perleidimo visai žalos sumai (neapsiribojant draudimo išmokos suma).
18. Sprendžiant dėl draudėjo ir atsakovės, kurios nebuvo sudariusios rašytinės sutarties, siejančių santykių, kolegija vadovavosi byloje esančiais įrodymais, nustatė, kad renginį filmavo atsakovės pasamdyti operatoriai, o draudėja, vadovaujantis atsakovės užsakymu, privalėjo tik pristatyti renginiui filmuoti reikalingą įrangą į filmavimo vietą ir ją parengti filmuoti. Taigi tarp draudėjos ir atsakovės susiklostė mišrūs paslaugų teikimo ir nuomos teisiniai santykiai. Po to, kai draudėja pristatė bei sumontavo filmuoti reikalingą įrangą, įrangos valdymą perėmė atsakovė, o tiksliau – jos pasamdyti operatoriai. Vykstant renginio „Žmonės 2020“ repeticijai L. K. filmavo įrangą laikydamas rankose, taigi ją valdė ir už ją buvo atsakingas, tačiau sugadino.
19. Kolegija rėmėsi CK 6.499 straipsnio 1, 3 dalių, 6.500 straipsnio, 6.502 straipsnio 1 dalies nuostatomis, nurodė, kad atsakovė (nuomininkė) negrąžino draudėjai (nuomotojai) įrangos tokios būklės, kokios gavo, taigi pažeidė CK 6.499 straipsnio 1 dalį. Neteisėti atsakovės veiksmai pasireiškė tuo, jog ji grąžino nuomotojai nepataisomai sugadintą įrangą. Kadangi atsakovė per renginio repeticiją naudotis išnuomota įranga suteikė teisę savo pasamdytam operatoriui, vadovaujantis CK 6.502 straipsnio 1 dalimi, ji išliko atsakinga nuomotojai už įrangos praradimą, nebent būtų įrodžiusi, kad įrangą buvo sugadinta ne dėl trečiojo asmens L. K. kaltės. Kaltė CK 6.248 straipsnyje suprantama objektyviai ir yra preziumuojama, pats žalos padarymo faktas suponuoja esant kaltę. Konstatuoti, kad kaltės nėra, galima tik kai atsakovas įrodo bent vieną įstatyme įtvirtintą pagrindą, kai žala pateisinama ir civilinė atsakomybė netaikoma (pvz., CK 6.253 straipsnis). Šiuo atveju atsakovė tokių pagrindų neįrodė. Draudėjos atsakovei išnuomota įrangą nepataisomai sugadinta tuomet, kai trečiasis asmuo, būdamas nepakankamai rūpestingas ir apdairus, kiek atitinkamomis sąlygomis buvo būtina, nukrito nuo pakyls. Tokie trečiojo asmens veiksmai vertintini kaip neatsargūs, o žalos padarymo faktas savaime suponuoja esant trečiojo asmens kaltę. Taigi, priešingai nei vertino pirmosios instancijos teismas, ieškovas turėjo pagrindą reikalauti iš atsakovės žalos atlyginimo.
20. Kolegija nurodė, kad pirmosios instancijos teismas nepagrįstai rėmėsi įrodymais (susirašinėjimu), nesusijusiais su ginčo įvykiu, ir konstatavo draudėjos bendradarbiavimo pareigos nesilaikymo faktą, ir, be kita ko, juo remdamasis atmetė ieškinį.
21. Pasisakydama dėl žalos dydžio įrodymo kolegija nurodė, kad ieškovo pateikti rašytiniai įrodymai patvirtina, jog sugadinta įrangą buvo apdrausta nauja atkuriamąja verte; ieškovas, apskaičiuodamas draudimo išmokos sumą, neatsižvelgė į įrangos nusidėvėjimą, įvertinęs tai, kad sugadinta įrangą nebuvo nauja, ir siekdamas nustatyti realų žalos dydį, kreipėsi į UAB „Marleksa“; ši įmonė 2021 m. rugsėjo 6 d. parengė konsultacinę išvadą dėl įrangos rinkos kainos įvykio dieną – iš viso 10 702 Eur su PVM. Kolegija pažymėjo, kad atsakovė bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme neginčijo žalos dydžio ir jos apskaičiavimo metodikos. Kolegija vertino, kad UAB „Marleksa“ konsultacinė išvada yra tinkamas įrodymas šioje byloje, atsakovė atsiliepime pateikė vien deklaratyvius pobūdžio prieštaravimus, nepateikė jokių pagrįstų išvadų paneigiančių įrodymų, skaičiavimų, nors turėjo tokią galimybę. Kolegija nusprendė priteisti ieškoviui iš atsakovės žalos atlyginimą, į kurį įnešdami PVM (8844,62 Eur), nes draudėja yra PVM mokėtoja ir turi teisę į PVM atskaitą, taip pat priteisti ieškovo sumokėtus 726 Eur už UAB „Marleksa“ išvadą.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

22. Kasaciniu skundu atsakovė prašo panaikinti Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. balandžio 4 d. sprendimą ir palikti galioti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. gruodžio 9 d. sprendimą, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 22.1. Apeliacinės instancijos teismas neteisingai taikė subrogaciją reglamentuojančias teisės normas (CK 6.102, 6.1015 straipsniai),

nukrypo nuo kasacinio teismo šių normų išaiškinimų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-690-415/2015; 2020 m. balandžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-132-611/2020; 2023 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-13-1075/2023). Teismas nepagrįstai pripažino, kad draudikas reikalavimo teisę į žalą padariusį asmenį perėmė ir įstatymo, ir Susitarimo pagrindu. Kai draudikas draudimo išmoką sumoka draudėjui, pastarasis iš esmės netenka galimybės perleisti savo reikalavimo teisę į kaltininką, nes jo prievolė, sumokėdamas draudimo išmoką, skirtą draudėjo patirtiems nuostoliams atlyginti, draudėjui įvykdo trečiasis asmuo (draudikas). Tokiu atveju taikytinas CK 6.102 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas draudimas perleisti reikalavimą, nes jo pradinis kreditorius neturi (reikalavimo perleidimo sutartis nebeturi dalyko). Draudiko sprendimas išmokėti draudimo išmoką, nesilaikant draudimo sutarties reikalavimų, nesuponuoją jokių trečiųjų asmenų pareigų atsiradimo. Draudikas įgyja subrogacinio reikalavimo teisę į žalą padariusį asmenį, remiantis CK 6.1015 straipsniu, tik tada, kai išmoka draudimo išmoką ir kai žalą padaręs asmuo privalo atsakyti nukentėjusiam asmeniui už žalos padarymą, o tokios reikalavimo teisės turinys priklauso nuo nukentėjusio asmens ir žalą padariusio asmens tarpusavio santykio.

- 22.2. Teismas netinkamai kvalifikavo nukentėjusio ir žalą padariusio asmenų santykius, nepagrįstai konstatavo, kad juos siejo sutartiniai nuomos teisiniai santykiai. Byloje esantys įrodymai, šalių paaiškinimai, atsakovės įsitikinimu, patvirtina, kad atsakovė ir UAB „Kauno televizijos servisas“ buvo sudariusios žodinių susitarimų dėl filmavimo paslaugų, taigi jas siejo paslaugų teisiniai santykiai. UAB „Kauno televizijos servisas“ renginiui pateikė sulygtą įrangą, ši buvo perduota ne atsakovei, o trečiajam asmeniui – operatoriui L. K., ir teikė techninės priežiūros paslaugas. Net jei žodinis susitarimas dėl filmavimo paslaugų turėjo, be kita ko, įrangos nuomos susitarimo požymių, tai savaime nereiškia, kad buvo sudaryta savarankiška sutartis, kurią reglamentuoja CK 6.477–6.503 straipsnių normos. Tai nekeičia susitarimo kvalifikavimo kaip paslaugų sutarties ir atitinkamo daikto atsitiktinio žuvimo rizikos paskirstymo (CK 6.649 ir 6.724 straipsniai).
- 22.3. Teismas pažeidė civilinę atsakomybę reglamentuojančias teisės normas. Žalą padaręs asmuo, juolab asmuo už kito asmens padarytą žalą privalo atsakyti draudikui tik tada, kai yra nustatomos jo civilinės atsakomybės sąlygos, pirmiausia – neteisėti veiksmai ir kaltė. Teismas nepagrįstai pripažino, kad atsakovė privalo draudikui atsakyti už įrangos sugadinimą, nepagrįstai žalos padarymo faktą sutapatino su atsakovės kalte. Pareiga atsakyti už sugadintą (žuvusį) daiktą, kuris buvo perduotas remiantis žodiniu susitarimu, tiesiogiai priklauso nuo susitarimą reglamentuojančių teisės normų. Tačiau teismas nepagrįstai nevertino, ar įrangą sugadinta dėl atsakovės sutartinių įsipareigojimų pažeidimo. Byloje nėra duomenų, kad trečiasis asmuo L. K. ar atsakovė būtų elgęsi nerūpestingai, neatidžiai, neapdairiai ar būtų atlikę kitus CK 6.716–7.24 straipsnių normų neatitinkančius veiksmus. Jų veiksmai negali būti kvalifikuojami kaip pažeidžiantys sutartinius įsipareigojimus. Jeigu nenustatoma, kad pagal sutartį perduotas daiktas buvo sugadintas dėl sutarties šalies kaltų veiksmų, laikytina, kad daiktas sugadintas dėl nelaimingo atsitikimo. Nesant duomenų apie atsakovės atliktus kokius nors neteisėtus veiksmus, nėra pagrindo taikyti ieškovo nurodytų CK 6.500, 6.502 straipsnių, net laikant, kad šalis siejo nuomos teisiniai santykiai.
- 22.4. Teismas nenustatė teisiškai reikšmingų aplinkybių atsakovės solidariajai atsakomybei taikyti, nepasisakė, kokių teisiniu pagrindu atsakovė privalo atsakyti už sugadintą įrangą, nors jos nebuvo fiziškai perėmusi ir nesugadino. Teismas nenustatė, kokie santykiai siejo L. K. su atsakove ir su UAB „Kauno televizijos servisas“. Jokių prievolių pagal sutartį, kurios vykdyti buvo pasitelktas L. K., atsakovė nebuvo prisiėmusi, įrenginius jam perdavė UAB „Kauno televizijos servisas“.
- 22.5. Pirmosios instancijos teismas pagrįstai konstatavo, kad UAB „Kauno televizijos servisas“ pažeidė CK 6.200 straipsnyje įtvirtintą šalių bendradarbiavimo pareigą, nes neinformavo atsakovės, kad jai perduotai įrangai draudimo apsauga netaikoma. Taigi UAB „Kauno televizijos servisas“, be kita ko, prisidėjo prie to, kad dėl prievolės galimo netinkamo įvykdymo kylanti rizika liktų neapdrausta. Esant nurodytoms aplinkybėms, taikytinos CK 6.259 straipsnio nuostatos.
- 22.6. Teismas, nustatydamas žalos dydį, pažeidė įrodymų tyrimą ir vertinimą reglamentuojančias teisės normas (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir CPK) 177, 178, 185 straipsniai), nepagrįstai konstatavo, kad UAB „Marleksa“ konsultacinė išvada yra tinkamas įrodymas. Atsakovės įsitikinimu, ieškovas neįrodė žalos dydžio, nes jam pagrįsti nepateikė nė vieno tinkamo įrodymo. UAB „Marleksa“ parengtas konsultacinio pobūdžio dokumentas, pasirašytas vien įmonės administratorės (ne turto vertintojo), negali būti laikomas galiojančiu Lietuvos Respublikos turto ir verslo vertinimo pagrindų įstatymo 22 straipsnio 2 dalies prasme; išvados turinys neatitinka minėto įstatymo 22 straipsnio 4 dalies 11–13 punktuose įtvirtintų reikalavimų. UAB „Marleksa“ neturi teisės rengti konsultacines išvadas, nes jos gali būti parengtos tik privataus teismo eksperto ir tik Lietuvos Respublikos teismo ekspertizės įstatymo 21 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka.
23. Ieškovas atsiliepime į kasacinį skundą prašo jį atmesti, skundžiamą sprendimą palikti nepakeistą, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 23.1. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai konstatavo, kad ieškovas reikalavimo teisę įgijo ne tik įstatymo, bet ir Susitarimo pagrindu. Draudimo išmoką ieškovas išmokėjo po to, kai draudėja Susitarimu perleido jam reikalavimą. Taigi, pasirašant Susitarimą draudėja turėjo galiojančią reikalavimo teisę, o reikalavimo perleidimo sutartis turėjo dalyką. Iki Susitarimo pasirašymo draudėja nebuvo netekusi galimybės perleisti savo reikalavimo teisę į atsakovę, dėl to nėra pagrindo taikyti CK 6.102 straipsnio 1 dalį. Abu reikalavimo perleidimo pagrindai ne paneigia vienas kitą, o tik papildo. Konstatavus, kad ieškovas neįgijo reikalavimo Susitarimo pagrindu, liktų galiojanti reikalavimo perleidimas įstatymo pagrindu (ir atvirkščiai).
- 23.2. Remiantis kasacinio teismo formuojama praktika (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 16 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-690-415/2015; 2023 m. vasario 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-13-1075/2023), kadangi šioje byloje nesprendžiamas ginčas tarp draudiko ir draudėjo dėl draudimo išmokos išmokėjimo, aplinkybės, ar įvykis yra draudžiamasis, nėra reikšminga. Ieškovo įgytas atgėžtinis reikalavimas į atsakingą už žalos padarymą asmenį (CK 6.1015 straipsnio 1 dalis) negali būti pripažintas negaliojančiu vien dėl to, jog įvykis yra nedraudžiamasis.
- 23.3. Teismas pagrįstai ieškovo ir atsakovės teisinius santykius kvalifikavo kaip nuomos. Ieškovas nuosekliai rėmėsi CK normomis, reglamentuojančiomis nuomos teisinius santykius (CK 6.499 straipsnio 1, 3 dalimis, 6.500 straipsniu, 6.502 straipsnio 1 dalimi). Be to, pati atsakovė tiek teismo posėdžio metu, tiek savo procesiniuose dokumentuose aiškiai ir nedviprasmiškai pripažino, kad šalis siejo nuomos teisiniai santykiai.
- 23.4. Teismas pagrįstai konstatavo, kad neteisėti atsakovės veiksmai pasireiškė tuo, jog ji grąžino draudėjai nepataisomai sugadintą įrangą, t. y. grąžino įrangą ne tokios būklės, kokios gavo, buvo pažeistos CK 6.499 straipsnio 1 dalies nuostatos. Būtent atsakovė (nuomininkė) turėjo įrodyti, kad daikto būklė pablogėjo arba daiktas buvo prarastas (žuvo) ne dėl jos ar kitų asmenų, kuriems ji suteikė naudojimosi teisę ar galimybę naudotis išsinuomotu daiktu, kaltės. Atsakovė teisę per renginio repeticiją naudotis išnuomota įranga suteikė savo pačios pasamdytam operatoriui – trečiajam asmeniui L. K.. Būtent atsakovė, vadovaujantis CK 6.502 straipsnio 1 dalimi, išliko atsakinga nuomotojui už įrangos praradimą, nebet būtų įrodžiusi, kad įrangą buvo sugadinta ne dėl L. K. kaltės. Atsakovė to neįrodinėjo. Kadangi kaltė CK 6.248 straipsnyje suprantama objektyviai ir yra preziumuojama, pats žalos padarymo faktas suponuoja esant kaltę. Konstatuoti, kad kaltės nėra, galima tik kai atsakovas įrodo bent vieną įstatyme nustatytą pagrindą, kai žala pateisinama ir civilinė atsakomybė netaikoma. Atsakovė tokių pagrindų neįrodė. Taigi teismas pagrįstai patenkino ieškinį.
- 23.5. Ieškovas ieškiniu solidariąją atsakomybę prašė taikyti CK 6.265 straipsnio pagrindu. Skųsdamas pirmosios instancijos teismo sprendimą ieškovas neginčijo išvados, kad šiuo atveju gali būti taikoma tik sutartinė atsakomybė. Taigi deliktinės, kartu solidariosios atsakomybės klausimas byloje tapo neaktualus. Dėl šios priežasties apeliacinės instancijos teismas skundžiamame sprendime nepasisakė ir neturėjo pareigos pasisakyti dėl solidariosios atsakomybės.
- 23.6. Atsakovė nepagrįstai teigia, kad jai civilinė atsakomybė už L. K. veiksmus buvo pritaikyta teismui nenurodant jokio teisinio pagrindo.
- 23.7. Teismas pagrįstai pripažino pirmosios instancijos teismo argumentą, kad draudėja nesilaikė bendradarbiavimo principo, neįrodė ir nepagrįstai. UAB „Kauno televizijos servisas“ neturėjo prievolės supažindinti atsakovę su Draudimo sutarties sąlygomis. Tiek iki ginčo įvykio, tiek po jo atsakovė aiškiai suprato, kad, nepaisant to, jog įrangą apdrausta, atsakovė bus atsakinga už padarytą žalą, jei jai išnuomota įrangą bus sugadinta.
- 23.8. Atsakovė nepagrįstai teigia, kad ieškovas neįrodė žalos dydžio. Atsakovė bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme nei atsiliepime, nei triplike neginčijo žalos dydžio ir apskaičiavimo metodikos. Nors UAB „Marleksa“ konsultacinė išvada pasirašyta įgalioto asmens, byloje esantys rašytiniai įrodymai pagrindžia, jog išvada parengė atitinkamą kvalifikaciją turintis asmuo – turto vertintojas Ž. Č.

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl subrogaciją reglamentuojančių teisės normų aiškinimo ir taikymo, draudžiamąjo įvykio fakto reikšmės draudiko, išmokėjusio draudimo išmoką, teisės reikalauti išmokėtų sumų iš atsakingo už padarytą žalą asmens perėjimui

24. CK 6.1015 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama, kad jeigu draudimo sutartis nenustato ko kita, draudikui, išmokėjusiam draudimo išmoką, pereina teisė reikalauti išmokėtų sumų iš atsakingo už padarytą žalą asmens. Pagal šio straipsnio 2 dalį, reikalavimo teisė, perėjusi draudikui, įgyvendinama laikantis taisyklių, kurios nustato draudėjo (naudos gavėjo) ir už žalą atsakingo asmens santykius.
25. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad pagal CK 6.1015 straipsnį subrogacija draudimo santykiuose yra draudėjo reikalavimo teisių į žalos atlyginimą iš atsakingo už padarytą žalą asmens perėjimas draudikui. Subrogacijos (lot. *subrogare* – pakeisti, išrinkti vietoje kito) esmė – deliktinės arba sutartinės prievolės asmenų pasikeitimas, t. y. kai esant žalą padariusio atsakingo asmens (skolininko) prievolei nukentėjusio asmens (kreditoriaus) vietą užima draudikas, išmokėjęs draudimo atlyginimą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 22 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-132-611/2020, 35 punktas).
26. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad draudikas 2020 m. spalio 2 d. Susitarimo pagrindu išmokėjo 15 000 Eur draudimo išmoką draudėjai – UAB „Kauno televizijos servisas“, nors konstatavo, kad įvykis yra nedraudžiamasis. Pagal Įmonių turto ir verslo nutūkimo draudimo taisyklių Nr. 004, esančių sudėtine Draudimo sutarties dalimi, 2.9 punkta, draudimo apsauga negalioja kilnojamajam turtui, kuris yra išnuomotas ar perduotas naudotis tretiesiems asmenims. Nagrinėjamu atveju įranga buvo išnuomota atsakovei ir perduota trečiajam asmeniui – renginio repeticiją filmavusiam profesionaliam operatoriui L. K. Išmokėjęs draudimo išmoką ieškovas pareiškė ieškinį atsakovei, laikydamas ją atsakinga už draudėjai padarytą ir ieškovo atlygintą žalą.
27. Taigi, nors įvykis buvo nedraudžiamasis ir išmoka draudėjai pagal Draudimo sutarties (draudimo taisyklių) nuostatas nepriklausė, ji ilgalaikiai ieškovo klientei buvo geranoriškai išmokėta. Teismai, sprenddami dėl ieškovo ieškinio pagrįstumo, skirtingai vertino šią aplinkybę. Pirmosios instancijos teismas konstatavo, kad ieškovas, išmokėjęs draudimo išmoką tam nesant teisinio pagrindo (Draudimo sutartimi prisiimtos rizikos), veikė išimtinai savo rizika ir reikalavimo teisės į atsakovę subrogacijos pagrindu neįgijo, todėl šiuo pagrindu ieškovo reikalavimo atsakovei dėl žalos atlyginimo netenkino. Teismas rėmėsi, be kita ko, kasacinio teismo išaiškinimais 2015 m. gruodžio 16 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-690-415/2015, pagal kuriuos: draudikas turėtų vengti situacijų, kai draudimo išmoka mokama dėl draudimo sutartimi neprisiimtų rizikos arba ji nemažinama esant tam teisiniui pagrindui, arba išmokama, nors yra teisinis pagrindas jos nemokėti; tokių *ex gratia* išmokų atveju draudikas neįgyja reikalavimo teisės į kaltą asmenį; vien draudimo išmokos faktas nėra pagrindas tenkinti subrogacinį reikalavimą, turi būti nustatyta, kad įvyko draudžiamasis įvykis ir kad draudimo išmokos dydis atitinka padarytus nuostolius. Apeliacinės instancijos teismas laikė nepagrįsta pirmosios instancijos teismo išvadą, kad ieškovas, išmokėjęs draudimo išmoką tam nesant teisinio pagrindo, veikė išimtinai savo rizika ir neįgijo reikalavimo teisės į atsakovę subrogacijos pagrindu.
28. Atsakovė kasaciniame skunde argumentuoja, kad apeliacinės instancijos teismas neteisingai taikė subrogaciją reglamentuojančias CK nuostatas, nukrypo nuo kasacinio teismo išaiškinimų. Atsakovės įsitikinimu, draudiko sprendimas išmokėti draudimo išmoką nesilaikant draudimo sutarties reikalavimų nesuponuoja jokių trečiųjų asmenų pareigų atsiradimo.
29. Teisėjų kolegija pažymi, kad, pagal Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimus 2023 m. vasario 2 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-13-1075/2023, kuria rėmėsi apeliacinės instancijos teismas ir kurioje, be kita ko, apibendrinta ankstesnė kasacinio teismo suformuota praktika, aplinkybė, ar įvykis yra draudžiamasis (ar nedraudžiamasis), yra reikšminga tik tuomet, kai sprendžiamas draudėjo ir draudiko ginčas dėl draudimo išmokos išmokėjimo, tačiau ji nėra reikšminga vertinant draudiko subrogacijos pagrindu perimto galimai atsakingam už žalą asmeniui pareikšto reikalavimo pagrįstumą. Pastarasis asmuo tokiu atveju nuo pareikšto reikalavimo turėtų gintis, remdamasis civilinę atsakomybę reglamentuojančios materialiosios teisės normomis, kurios būtų taikomos, jeigu dėl žalos atlyginimo tiesiogiai į atsakovą būtų kreipėsi nukentėjęs asmuo. Kasacinis teismas padarė išvadą, kad apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl draudiko subrogacijos pagrindu perimto reikalavimo, neturėjo pagrindo vertinti, ar byloje įvykęs įvykis pagal draudiko ir draudėjo sudarytas draudimo sutarties sąlygas (draudimo taisykles) gali būti pripažįstamas draudžiamuoju (nedraudžiamuoju).
30. Atsakovė kasaciniame skunde, kaip ir pirmosios instancijos teismas 2022 m. gruodžio 9 d. sprendimo 35 punkte, be pagrindo cituoja tik dalį Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 16 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. e3K-3-690-415/2015 pateiktų išaiškinimų, taip siekdama pagrįsti draudžiamąjo įvykio fakto svarbą (būtinumą) draudėjo teisių į žalos atlyginimą perėjimui draudikui (subrogacijai). Kaip nurodoma vėlesnėje kasacinio teismo praktikoje, 2015 m. gruodžio 16 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-690-415/2015 suformuluotas išaiškinimas, jog draudikas neįgyja reikalavimo teisės į kaltą asmenį ta apimtimi, kuria išmokėjo draudimo išmoką, buvus teisiniui pagrindui jos nemokėti arba sumažinti, turi būti suprantamas kaip įpareigojantis, sprendžiant subrogacijos klausimą, įvertinti deliktinės civilinės atsakomybės normose įtvirtintus teisinius pagrindus, pavyzdžiui, išvardytus CK 6.253 straipsnyje, 6.282 straipsnio 1 dalyje, neatlyginti padarytos žalos ar sumažinti jos atlyginimą. Jei tokių pagrindų nėra, vien tik draudimo teisės normose ar draudimo sutartyje nustatyti pagrindai nemokėti draudimo išmokos neatleidžia žalą padariusio asmens nuo prievolės atlyginti draudikui išlaidas, kurias šis patyrė dėl to, kad, išmokėdamas draudimo išmoką, atlygino žalą nukentėjusiajam (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gruodžio 20 d. nutartį civilinėje byloje Nr. e3K-3-474-219/2017).
31. Teisėjų kolegija nurodo, jog, pagal teisinį reguliavimą ir kasacinio teismo išaiškinimus, aplinkybė, kad įvykis, dėl kurio kilo žala, yra nedraudžiamasis, savaime nesuponuoja pagrindo netenkinti draudiko subrogacinio reikalavimo žalą padariusiam asmeniui. Pagal CK 6.1015 straipsnio 2 dalį, reikalavimo teisė, perėjusi draudikui, įgyvendinama laikantis ne draudimo sutarties ir ne draudimo teisės normų, bet taisyklių, kurios nustato draudėjo (naudos gavėjo) ir už žalą atsakingo asmens santykius, atsiradusius dėl žalos padarymo. Aplinkybė, kad subrogacinį reikalavimą pareiškia draudikas, išmokėjęs turto draudimo išmoką nukentėjusiam draudėjui, nekeičia santykių, iš kurių toks reikalavimas kildinamas, prigimties. Draudikas, subrogacijos būdu įgijęs reikalavimo teisę, yra saistomas tų teisinių santykių reglamentuojančių teisės normų, kurios būtų taikomos draudėjo reikalavimui atlyginti žalą, atsiradusią iš sutarties ar delikto. Dėl nurodytų priežasčių kasacinio teismo praktikoje akcentuojamas ne draudimo sutarties sąlygų tikslus laikymasis, bet aplinkybių, kurios lemia žalą padariusio asmens civilinę atsakomybę, jos apimtį, svarba sprendžiant dėl draudiko subrogacijos teisės įgyvendinimo.

Dėl draudiko reikalavimo teisės perėmimo pagrindo nagrinėjamos bylos atveju

32. Įstatyme įtvirtinta kreditoriaus teisė perleisti reikalavimą – CK 6.101 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kreditorius turi teisę be skolininko sutikimo perleisti visą reikalavimą ar jo dalį kitam asmeniui, jeigu tai neprieštarauja įstatymams ar sutarčiai arba jeigu reikalavimas nesusijęs su kreditoriaus asmeniu. Reikalavimo teisės perleidimas neturi pažeisti skolininko teisių ir labiau suvaržyti jo prievolės. Pagal šio straipsnio 4 dalį, reikalavimo teisė pereina kitam asmeniui įstatymo pagrindu, be kitų atvejų, kai regreso tvarka draudimo įmonei pereina kreditoriaus teisės, susijusios su skolininku, atsakingu už draudžiamąjį įvykį. Taigi reikalavimo teisė kitam asmeniui gali būti perleista reikalavimo perleidimo sutartimi arba pereiti pagal įstatymą.
33. Kasacinio teismo praktikoje subrogacija pagal CK 6.1015 straipsnį draudimo santykiuose apibūdinama kaip įstatymo pagrindu pereinanti draudikui draudėjo (naudos gavėjo) reikalavimo teisė asmeniui, atsakingam už atsiradusią žalą (nuostolius), kuri draudėjui buvo atlyginta draudimo sutarties pagrindu (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 22 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-132-611/2020 35 punktą).
34. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamame sprendime konstatavo, jog subrogacijos atveju turto draudikas perima draudėjo, t. y. nukentėjusio asmens, teisės į žalos atlyginimą tiek specialiosios (CK 6.1015 straipsnis), tiek ir bendrosios (CK 6.101 straipsnio 4 dalies 4 punktas) normų pagrindu taip pat nurodė, kad nagrinėjamoje byloje reikalavimo teisė į asmenį, atsakingą už žalą padarymą, ieškovui perėjo ne tik įstatymo, bet ir Susitarimo pagrindu.

35. Atsakovė argumentuoja, kad apeliacinės instancijos teismo išvada, jog draudiko reikalavimo teisė į asmenį, atsakingą už žalos padarymą, ieškoviui perėjo tiek įstatymo, tiek ir Susitarimo pagrindu, yra nepagrįsta, nes kai draudikas draudimo išmoką sumoka draudėjui, pastarasis iš esmės netenka galimybės perleisti savo reikalavimo teisę į asmenį, atsakingą už žalą, kadangi jo prievolė, sumokėdamas draudimo išmoką, skirtą draudėjo patirtiems nuostoliams atlyginti, draudėjui įvykdo trečiasis asmuo (draudikas).
36. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamoje byloje susiklosčiusi faktinė situacija lemia, jog draudėjos reikalavimo teisė ieškoviui įstatymo pagrindu pereiti negalėjo. Nustatyta, kad pagal Susitarimo sąlygas šalys susygo ne tik dėl draudiko įsipareigojimo išmokėti draudėjai 15 000 Eur draudimo išmoką (1 punktą). Susitarimo 4 punkte įtvirtinta, kad draudėjas perleidžia draudikui reikalavimo teises į asmenį, atsakingą už žalos padarymą, jeigu toks yra, dėl visos padarytos žalos sumos, neapsiribojant išmokėta draudimo išmokos suma. Susitarimo 5 punkte šalys susitarė dėl draudiko atgautos pinigų sumos paskirstymo tarp šalių proporcijos, kuri taikoma, iki draudėjui bus padengta visa nuostolių suma, kurios nepadengia iš draudiko pagal šį Susitarimą mokama draudimo išmoka. Pagal Susitarimo 6 punktą draudėjas bet kada gali atsiimti iš draudiko tą perleisto reikalavimo dalį, kurios nedengia draudimo išmoka, ir skolos išieškojimo teisę įgyvendinti savarankiškai, apie tai informuodamas draudiką. Taigi šalys, sudarydamos tokio turinio Susitarimą, išėjo už įstatyminės subrogacijos teisių santykių ribų. Ieškovas reikalavimo teisę šiuo atveju įgijo Susitarimo pagrindu (CK 6.101 straipsnio 1 dalis).

Dėl nukentėjusiojo ir už padarytą žalą atsakingo asmens santykių kvalifikavimo

37. Atsakovė kasaciniame skunde nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai kvalifikavo nukentėjusio asmens UAB „Kauno televizijos servisas“ ir kaip įvardija atsakovę, žalą padariusio asmens – atsakovės santykius, nepagrįstai, tinkamai neįvertinęs byloje esančių įrodymų, konstatavo, kad juos siejo sutartiniai nuomos, o ne paslaugų, teisiniai santykiai. Net jei atsakovės ir UAB „Kauno televizijos servisas“ žodinis susitarimas dėl filmavimo paslaugų turėjo, be kita ko, įrangos nuomos susitarimo požymių, atsakovės įsitikinimu, tai savaime nereikia, kad buvo sudaryta savarankiška sutartis, kurią reglamentuoja CK 6.477–6.503 straipsnių normos. Tai nekeičia susitarimo kvalifikavimo kaip paslaugų sutarties ir atitinkamo daikto atsitiktinio žuvimo rizikos paskirstymo (taikant CK 6.649, 6.724 straipsnių nuostatas).
38. Kasacinio teismo yra išaiškinta, kad CK 6.156 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog šalys turi teisę laisvai sudaryti sutartis ir savo nuožiūra nustatyti tarpusavio teises ir pareigas, taip pat sudaryti ir CK nenurodytas sutartis, jeigu tai neprieštaruja įstatymams. Šiame straipsnyje nustatytas sutarties laisvės principas apima ir šalių teisę pasirinkti ir sudaryti tokios rūšies sutartį, kuri labiausiai atitinka jų interesus. Be to, šalys gali sudaryti sutartį, nustatydamos joje sąlygas, būdingas skirtingų rūšių sutartims. Tokios sutartys vadinamos mišriosiomis sutartimis, turinčiomis kelių rūšių sutarčių elementų. Mišriosios sutarties šalys gali pačios susitarti, kokios normos bus taikomos jų sudaromai sutarčiai. Jeigu šalys neaptaria šio klausimo sutartyje, pagal CK 6.156 straipsnio 3 dalį mišriajai sutarčiai kompleksiškai taikomos teisės normos, reglamentuojančios tų rūšių sutartis, kurių elementų yra tokioje sutartyje. Be to, turi būti atsižvelgiama ir į sutarties esmę, pobūdį, sutarties šalių ketinimus, pasirenkant būtent tokios sutarties sudarymą, kitas konkrečių atvejų reikšmingas aplinkybes. Sprendžiant dėl atsakomybės pagal mišriąją sutartį, CK normos taikytinos atsižvelgiant į tai, kurie sutarties elementai yra vyraujantys (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. gegužės 26 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-154-313/2022 23, 24, 45 punktus).
39. Šią bylą nagrinėję teismai, ištyrę bylos duomenis, iš esmės vienodai kvalifikavo šalių santykius. Pirmosios instancijos teismas akcentavo nuomos teisinius santykius, tačiau iš sprendimo turinio matyti ir paslaugų teikimo teisinio santykio elementų. O apeliacinės instancijos teismas konkrečiai konstatavo, kad žodinės sutarties pagrindu šalis sieja mišrūs paslaugų teikimo ir nuomos santykiai. Abu teismai iš esmės laikė, kad vyraujantis santykis – nuomos, ir sprendė būtent dėl atsakovės kaip nuomininkės atsakomybės.
40. Nors atsakovė nesutinka su tokiu santykių kvalifikavimu, teisėjų kolegija neturi pagrindo laikyti tokias išvadas nepagrįstomis. Apeliacinės instancijos teismas, priešingai nei teigia atsakovė, išanalizavo ir skundžiamame sprendime išsamiai aptarė bei motyvavo, kuo remdamasis daro atitinkamas išvadas dėl nuomos teisinius santykius, nuomininko atsakomybę reglamentuojančių CK normų taikymo (sprendimo 48–51 punktai).
41. CK 6.489 straipsnio 1 dalyje nustatyta nuomininko pareigą naudotis išsinuomotu daiktu pagal sutartį ir daikto paskirtį. Pagal CK 6.499 straipsnyje įtvirtintą reguliaviną, nuomos sutartčiai pasibaigus, nuomininkas privalo grąžinti nuomotojui daiktą tokios būklės, kokios gavo, atsižvelgiant į normalų nusidėvėjimą, arba sutartyje susygtos būklės (1 dalis). Kai nuomininkas daikto negrąžina, jis turi atlyginti nuomotojui to daikto vertę, taip pat sumokėti nuomos mokesčių bei atlyginti kitus nuomotojo patirtus nuostolius (3 dalis).
42. CK 6.500 straipsnyje įtvirtinta, kad jeigu nuomininkas pablogina išsinuomotą daiktą, jis privalo nuomotojui atlyginti dėl pabloginimo atsiradusius nuostolius, išskyrus tuos atvejus, kai įrodo, kad daiktas pablogėjo ne dėl jo kaltės. O pagal CK 6.502 straipsnio 1 dalį, nuomininkas atsako už daikto praradimą, jeigu neįrodo, kad taip atsitiko ne dėl jo ar kitų asmenų, kuriems jis nuomotojo leidimu suteikė naudojimosi teisę ar galimybę naudotis išsinuomotu daiktu, kaltės.
43. Teisėjų kolegija nurodo, kad esant nustatytai aplinkybei, jog žala, atsižvelgiant į situacijos kontekstą, atsirado būtent iš nuomos teisinio santykio (o ne iš paslaugų teikimo santykio), jis pagrįstai laikytas vyraujančiu nagrinėjamo ginčo prasme ir taikytos būtent šį santykių reglamentuojančios teisės normos. Nuomotojos paslaugų (pristatyti, sumontuoti ir techniškai prižiūrėti išnuomotą įrangą), kurias ši pagal žodinį susitarimą turėjo teikti atsakovei, aspektas nėra teisiškai reikšmingas, nes žala nėra kildinama iš netinkamo paslaugų teikimo.
44. Kasacinio teismo praktikoje, aiškinant ir taikant CK 6.499 straipsnio 1 dalies ir 6.500 straipsnio nuostatas, pripažįstama, jog nuomininko atsakomybė už išsinuomoto daikto būklės pablogėjimą paprastai kyla tais atvejais, kai daikto vertė sumažėja arba daiktas netenka dalies savo funkcionalumo dėl sutarties sąlygų nesilaikymo (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 12 d. nutartį civilinėje byloje Nr. 3K-3-38-378/2016). Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad įrangos būklė buvo ne pabloginta – įrangą buvo nepataisomai sugadinta. Tokio pobūdžio sugadinimo lygis iš esmės reikšia daikto praradimą, o tai teikia pagrindą išvadai, kad šiuo atveju, sprendžiant dėl atsakovės atsakomybės, svarbus teisinis reguliavimas, įtvirtintas ne CK 6.500 straipsnyje, o 6.502 straipsnio 1 dalyje.
45. CK 6.502 straipsnio 1 dalies dispozicija suponuoja, kad tuo atveju, jei daiktas galimai prarastas dėl kitų asmenų kaltės, tam, kad nuomininkui galėtų būti taikoma atsakomybė už daikto praradimą, būtina, be kita ko, nustatyti teisiškai reikšmingą aplinkybę – kad nuomininkas suteikė kitam asmeniui (asmenims) naudojimosi teisę arba galimybę naudotis išsinuomotu daiktu. Atsakovė kasaciniame skunde argumentuoja, kad su nuomotoja buvo sutarusi dėl filmavimo paslaugų ir nuomotoja pati perdavė operatoriui įrangą. Tačiau teisėjų kolegija pažymi, kad susitarimo dėl filmavimo paslaugų teikimo argumentą atsakovė grindė iš esmės vieninteliu įrodymu – šankstine sąskaita, kurioje nuomotojos nurodoma „šankstinis apmokėjimas už „Žmonės“ filmavimo paslaugas“, ir dėl šio įrodymo vertinimo atsižvelgiant į kitus duomenis apeliacinės instancijos teismas pasisakė (žr. skundžiamo sprendimo 48 punktą). Teismas konstatavo, kad faktiškai nuomotoja, vadovaudamasi atsakovės užsakymu, privalejo tik pristatyti renginiui filmuoti reikalingą įrangą, sumontuoti ją, parengti filmuoti; filmavimo įrangą UAB „Kauno televizijos servisas“ žodinio susitarimo pagrindu perdavė naudotis (išnuomojo) atsakovei; filmavo, įrangą valdė būtent atsakovės pasamdyti operatoriai.
46. Pati atsakovė nagrinėjant bylą nurodė (procesiniuose dokumentuose – atsiliepime į ieškinį, triplike, atsiliepime į ieškovės apeliacinį skundą; teismo posėdžio pirmosios instancijos teisme metu) prieštarinę informaciją – vienu akcentavo, kad nuomotoja įrangą perdavė tiesiogiai operatoriui L. K., kitur – kad įrangą buvo perduota būtent jai, atsakovei. Teisėjų kolegija nurodo, kad esminis atsakovės nurodomų aplinkybių aspektas yra tas, jog būtent atsakovė sudarė nuomos sutartį ir pasamdė operatorių, kuriam buvo perduota nešiojama filmavimo įrangą. Ar įrangą perduota tiesiogiai operatoriui, ar pirmą atsakovei ir tada operatoriui, nėra taip svarbu CK 6.502 straipsnio 1 dalies nuostatų prasme, nes šios aplinkybės nekeičia situacijos – įrangą išnuomota atsakovei ir perduota atsakovės pasamdytam operatoriui, taip jai (atsakovei) sudarant galimybę naudotis išsinuomotu daiktu kitam asmeniui.
47. Taigi civilinė atsakomybė už išsinuomoto daikto praradimą atsakovei kaip nuomininkei, sudariusiai galimybę naudotis išsinuomotu daiktu kitam asmeniui, pagal CK 6.502 straipsnio 1 dalį galėtų būti taikoma, tačiau tam būtina nustatyti atitinkamas atsakovės civilinės atsakomybės sąlygas.

Dėl civilinę atsakomybę reglamentuojančių teisės normų taikymo, sprendžiant dėl atsakovės atsakomybės už išsinuomoto daikto praradimą

48. Pagal bendrąsias civilinę atsakomybę reglamentuojančias teisės normas, civilinė atsakomybė atsiranda neįvykdžius įstatymuose ar sutartyje nustatytos pareigos (neteisėtas neveikimas) arba atlikus veiksmus, kuriuos įstatymai ar sutartis draudžia atlikti (neteisėtas veikimas), arba pažeidus bendro pobūdžio pareigą elgtis atidžiai ir rūpestingai (CK 6.246 straipsnio 1 dalis). Įstatymai gali nustatyti, kad žalą privalo atlyginti asmuo, kuris tos žalos nepadarė, bet yra atsakingas už žalą padariusio asmens veiksmus (netiesioginė

civilinė atsakomybė) (nurodyto straipsnio 2 dalis). CK 6.248 straipsnio 1–3 dalyse nustatyta, kad civilinė atsakomybė atsiranda tik tais atvejais, jeigu įpareigotas asmuo kaltas, išskyrus įstatymų arba sutarties nustatytus atvejus, kuriais civilinė atsakomybė atsiranda be kaltės. Skolininko kaltė preziumuojama, išskyrus įstatymų nustatytus atvejus. Kaltė gali pasireikšti tyčia arba neatsargumu. Laikoma, kad asmuo kaltas, jeigu atsižvelgiant į prievolės esmę bei kitas aplinkybes jis nebuvo tiek rūpestingas ir apdairus, kiek atitinkamomis sąlygomis buvo būtina. Atlyginami tik tie nuostoliai, kurie susiję su veiksmu (veikimu, neveikimu), nulėmusiais skolininko civilinę atsakomybę tokiu būdu, kad nuostoliai pagal jų ir civilinės atsakomybės prigimtį gali būti laikomi skolininko veiksmų (veikimo, neveikimo) rezultatu (CK 6.247 straipsnis).

49. Vadovaujantis ankstesniame šios nutarties skyriuje aptartu specialiuoju nuomos teisiniu santykiu reglamentuojančiu teisiniu reguliavimu, nuomininkas, neįvykdęs CK 6.499 straipsnio 1 dalyje įtvirtintos pareigos grąžinti nuomotojui daiktą tokios būklės, kokios gavo, turi atlyginti nuomotojui patirtus nuostolius (nurodyto straipsnio 3 dalis). Nuomininkas atsako už daikto praradimą, jeigu neįrodo, kad taip atsitiko ne dėl jo ar kitų asmenų, kuriems jis nuomotojo leidimu suteikė naudojimosi teisę ar galimybę naudotis išsinuomotu daiktu, kaltės (CK 6.502 straipsnio 1 dalis).
50. Nagrinėjamoje byloje pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai taikė nuomą, nuomininko atsakomybę reglamentuojančias normas, tačiau skirtingai sprendė dėl atsakovės civilinės atsakomybės sąlygų ir jų įrodymo. Pirmosios instancijos teismas akcentavo, kad nuomininko civilinei atsakomybei pritaikyti turi būti nustatyta jo kaltė, šios teismas šiuo atveju neįžvelgė. Teismas nustatė, kad atsakovė parinko (samdė) tik profesionalų personalą, nenustatyta, kad ji būtų davusi netinkamus nurodymus, dėl kurių būtų padidėjusi žalos įrangai atsiradimo rizika, taip pat nenustatyta, kad atsakovė ar trečiasis asmuo L. K. elgėsi nerūpestingai, neapdairiai, nesilaikė bendrų rūpestingumo standartų. Įranga, bylos duomenimis, operatoriaus buvo nepataisomai sugadinta įvykus nelaimingam atsitikimui. Teismas konstatavo, kad nenustačius atsakovės ar trečiojo asmens kaltės, neteisėtų veiksmų, kuriuos priežastiniu ryšiu būtų galima susieti su padaryta žala, nėra pagrindo taikyti CK 6.502 straipsnio nuostatas.
51. Apeliacinės instancijos teismas laikė, kad trečiasis asmuo buvo nepakankamai rūpestingas ir apdairus, kiek buvo būtina, ir dėl to nukrito nuo pakylės bei sugadino nuomotojos įrangą, taigi jis elgėsi neatsargiai ir yra kaltas dėl padarytos žalos. Už trečiojo asmens veiksmus nuomotojai išliko atsakinga atsakovė CK 6.502 straipsnio 1 dalies pagrindu, nes būtent ji suteikė savo pasamdytam operatoriui teisę naudotis išsinuomota įranga ir nepaneigė kaltės prezumpcijos. Atsakovės neteisėti veiksmai pasireiškė nuomotojos perduotos įrangos būklės neišsaugojimu, taip pažeidžiant CK 6.499 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą pareigą ir padarant žalą nuomotojai.
52. Atsakovė kasaciniame skunde nurodo, kad teismas nepagrįstai, pažeisdamas civilinę atsakomybę reglamentuojančias teisės normas, konstatavo, jog ji privalo ieškovui atsakyti už įrangos sugadinimą. Nesant duomenų apie atsakovės atliktus neteisėtus veiksmus, jos kaltę, nėra pagrindo taikyti CK 6.502 straipsnį. Teismas, atsakovės vertinimu, nepagrįstai žalą padarymo faktą sutapatino su atsakovės kalte.
53. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad šių atsakovės argumentų nepagrindžia nei teisinis reguliavimas, nei teismų nustatytos bylos faktinės aplinkybės.
54. Specialusis, CK 6.502 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas, nuomotojo civilinės atsakomybės teisinis reguliavimas aiškinamas sistemaiškai, atsižvelgiant į šios nutarties 48 punkte nurodytų normų – CK 6.246 straipsnio 2 dalies, 6.248 straipsnio 1 dalies – nuostatas, ir taikytinas įvertinus konkrečios bylos faktines aplinkybes. Esant nustatytai teisiškai reikšmingai faktinei – išsinuomoto daikto naudojimosi teisės (galimybės) suteikimo trečiajam asmeniui, kuriam valdant daiktą šis buvo prarastas, – aplinkybei, tokio pobūdžio aplinkybė suponuoja pagrindą taikyti CK 6.502 straipsnio 1 dalį ją aiškinant kaip nustatančią, kad nuomininkas atsako už daikto praradimą, jeigu neįrodo, kad taip atsitiko ne dėl kito asmens, kuriam jis nuomotojo leidimu suteikė naudojimosi teisę ar galimybę naudotis išsinuomotu daiktu, kaltės. Tai reiškia, kad tokiu atveju nuomininko atsakomybė atsiranda be kaltės (CK 6.248 straipsnio 1 dalis), ir jis, nors tiesiogiai žalos ir nepadarė, yra atsakingas už žalą padariusio asmens veiksmus (CK 6.246 straipsnio 2 dalis).
55. Nagrinėjamo atveju nustatyta, kad nuomininkei (atsakovei) išnuomota įranga buvo perduota jos pasamdytam trečiajam asmeniui L. K. ir buvo nepataisomai sugadinta filmavimo metu jam nukritus nuo pakylės. Taigi nagrinėjamos bylos ir atsakovės argumentų (tik dėl civilinės atsakomybės sąlygų – kaltės ir neteisėtų veiksmų (ne)įrodymo) kontekste tai reiškia, kad atsakovės civilinei atsakomybei pritaikyti pakanka nustatyti: 1) trečiojo asmens kaltę dėl nuomotojai padarytos žalos ir nereikia papildomai nustatyti atsakovės kaltės (papildomai pažymėtina, kad CK 6.502 straipsnio 1 dalyje vartojamas jungtukas „ar“ reiškia alternatyvą pagal konkrečią situaciją); 2) atsakovės neteisėtus veiksmus, kurie, kaip teisingai nurodė apeliacinės instancijos teismas, pasireiškė išsinuomoto daikto negrąžinimu tokios būklės, kokios jis gautas (grąžinus nepataisomai sugadintą įrangą) (CK 6.499 straipsnio 1, 3 dalys). Kasaciniame skunde nepateiktus išsamių teisiųjų argumentų dėl kitų atsakovės civilinės atsakomybės sąlygų – žalos ir priežastinio ryšio, teisėjų kolegija dėl šių apeliacinės instancijos teismo nustatytų aplinkybių nepasisako.
56. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, priešingai nei teigia atsakovė, skundžiamame sprendime nurodė, kokių teisiniu pagrindu atsakovė privalo atsakyti už sugadintą įrangą (žr. sprendimo 50, 51 punktus), teisingai taikė CK 6.502 straipsnio 1 dalies nuostatas, tinkamai nustatė būtinąsias sąlygas atsakovės civilinei atsakomybei taikyti. Atsakovė negrąžino nuomotojai įrangos tokios būklės, kokios ji buvo gauta, įranga buvo nepataisomai sugadinta atsakovės pasamdyto asmens, nuomotoja dėl to patyrė žalos ir už šią žalą atsakinga atsakovė.

Dėl žalos dydžio įrodinėjimo

57. Nagrinėjamoje byloje nekvestionuojama žalos padarymo nuomotojai, nepataisomai sugadinus išnuomotą įrangą, aplinkybė, tačiau atsakovė kasaciniame skunde argumentuoja, kad, priešingai nei konstatavo apeliacinės instancijos teismas, ieškovas neįrodė žalos dydžio. Atsakovės įsitikinimu, teismas, nustatydamas žalos dydį, pažeidė įrodymų tyrimą ir vertinimą reglamentuojančias teisės normas (CPK 177, 178, 185 straipsniai).
58. Teisėjų kolegija nurodo, kad bendroji CPK įtvirtinta įrodinėjimo naštos paskirstymo taisyklė yra ta, jog, vadovaujantis rungimosi principu, šalys turi įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus (CPK 12, 178 straipsniai). Pateikti nuostolių dydį patvirtinančius ar paneigiančius įrodymus yra ginčo šalių – atitinkamai ieškovo (teigiančio, kad jis patyrė konkretaus dydžio žalą) ar atsakovo (atsikertančio į ieškovo reikalavimą) – pareiga.
59. Įrodymai civilinėje byloje yra bet kokie faktiniai duomenys, kuriais remdamasis teismas įstatymų nustatyta tvarka konstatuoja, kad yra aplinkybių, pagrindžiančių šalių reikalavimus ir atsikirtimus, ir kitokių aplinkybių, turinčių reikšmės bylai teisingai išspręsti, arba kad jų nėra (CPK 177 straipsnio 1 dalis). Įrodinėti galima tiek tiesioginiais, tiek netiesioginiais įrodymais, svarbu, kad jie atitiktų leistinumo ir sąsajumo reikalavimus.
60. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad sprendimą dėl žalos atlyginimo teismas turi priimti tik tada, kai žalos dydis nustatytas, t. y. pasiekiamas įstatyme įtvirtintas įrodinėjimo tikslas – teismo įsitikinimas, pagrįstas patikimais, laikantis įrodinėjimo taisyklių ištirtais įrodymais. Kartu ši nuostata negali būti aiškinama kaip įpareigojanti teismą visais atvejais savo iniciatyva rinkti įrodymus priteistinių nuostolių dydžiui nustatyti. Teismas, taikydamas CK 6.249 straipsnio 1 dalį, turi paisyti rungimosi civiliniame procese principo (CPK 12 straipsnis) (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. gruodžio 16 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-345-248/2020 45 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
61. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad ieškovas, įvertinęs tai, jog sugadinta įranga nebuvo nauja, ir siekdamas nustatyti realų žalos dydį, kreipėsi į UAB „Marleksa“ su prašymu nustatyti įrangos rinkos kainą įvykio dieną. UAB „Marleksa“ 2021 m. rugsėjo 6 d. parengė konsultacinę išvadą dėl objekto rinkos kainos. Įvertinęs UAB „Marleksa“ konsultacinę išvadą, teismas laikė, kad ji yra tinkamas įrodymas šioje byloje. Vadovaudamasis šia išvada teismas nustatė, kad bendra įrangos rinkos kainą įvykio dieną sudarė 10 702 Eur su PVM. Kadangi nuomotoja yra PVM mokėtoja bei turi teisę į PVM atskaitą, teismas nusprendė, kad PVM įžalos dydį neįskaičiuotinas ir iš atsakovės priteistina 8844,62 Eur žalos atlyginimo. Teismas taip pat iš atsakovės nusprendė priteisti 7 26 Eur, ieškovo sumokėtus UAB „Marleksa“ už išvados parengimą (CK 6.249 straipsnio 4 dalies 2 punktas). Teismas pažymėjo, kad atsakovė nepasinaudojo galimybe paneigti išvadą, bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme, ji neginčijo žalos dydžio ir jos apskaičiavimo metodikos, o atsiliepime į apeliacinį skundą nurodė vien deklaratyvius pobūdžio prieštaravimus, tačiau nepateikė jokių pagrįstų įrodymų, skaičiavimų, kurie paneigtų minėtą išvadą.
62. Iš bylos duomenų matyti, kad bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme atsakovės pozicija buvo tokia, jog ieškovo pateikta UAB „Marleksa“ konsultacinė išvada neturi įrodomosios vertės, nes išvada pasirašyta administratorės, o ne turto vertintojo, tai nėra turto vertinimo ataskaita; ieškovas neįrodė nuostolių dydžio. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad ieškovas pateikė prašymą dėl papildomų įrodymų pridėjimo prie bylos, pridėjo, be kita ko, kilnojamojo turto vertintojo Ž. Č., kuris UAB „Marleksa“ vertino įrenginių defektus, teikė išvadas, kvalifikacijos pažymėjimą.

63. Teisėjų kolegija, įvertinusi pirmiau nurodytas aplinkybes, konstatuoja, kad, ieškovui įvykdžius įrodinėjimo pareigą, pateikus UAB „Marleksa“ kvalifikuoto turto vertintojo išvadą dėl nuomotojos prarastos įrangos rinkos vertės, pasirašytą įmonės įgaliojimo asmens, atsakovei nepateikus tokią vertę paneigiančių įrodymų, teismas pagrįstai žalos dydį nustatė vadovaudamasis paminėtu ir teismo ištirtu įrodymu. Įstatyme neįtvirtinta ieškovo pareiga žalos dydį įrodinėti konkrečios formos dokumentu – turto vertinimo ataskaita. Atsakovė nepagrindė ieškovo pateikto įrodymo (konsultacinės išvados) neatitikties sąsajumo ir leistinumo reikalavimams, o dėl 726 Eur išlaidų už UAB „Marleksa“ išvados parengimą neįrodymo argumentų neteikė. Taigi laikytina, kad žalos dydis 9570,62 Eur (8844,62 Eur + 726 Eur) yra įrodytas.

Dėl pagrindo mažinti atlygintinos žalos dydį

64. Kasacinio teismo jurisprudencijoje išaiškinta, kad žala arba nuostoliai gali atsirasti ne vien dėl skolininko veiksmų ar neveikimo, bet ir dėl kreditoriaus kaltės ar esant abiejų šių asmenų kaltei. CK 6.248 straipsnio 4 dalyje nurodyta, kad tais atvejais, kai dėl žalos atsiradimo kaltas ir kreditorius, tai atlygintini nuostoliai mažinami proporcingai kreditoriaus kaltei arba skolininkas gali būti atleistas nuo civilinės atsakomybės. Ši norma yra bendroji civilinės atsakomybės norma, kuri detalizuojama specialiaja sutartinę civilinę atsakomybę reglamentuojančia CK 6.259 straipsnio 2 dalies nuostata, pagal kurią skolininko atsakomybė gali būti sumažinta arba jis gali būti visiškai atleistas nuo atsakomybės, kai kreditorius tyčia ar dėl neatsargumo prisidėjo prie netinkamų prievolės įvykdymu padarytų nuostolių padidėjimo, taip pat kai kreditorius tyčia ar dėl neatsargumo nesiėmė priemonių nuostoliams sumažinti. Tai reiškia, kad, kreditoriui pažeidus sąžiningo ir apdairaus elgesio reikalavimus, skolininko prievolė atlyginti žalą turi būti sumažinama tokiu nuostolių dydžiu, už kurį atsakingas kreditorius, nes skolininkas neprivalo prisiimti atsakomybės už kreditoriaus veiksmus. Kreditoriaus kaltė esant civilinei atsakomybei nepreziumuojama, nes CK 6.248 straipsnyje nustatyta skolininko, o ne kreditoriaus kaltės prezumpcija. Taigi kreditoriaus kaltę pagal CPK 178 straipsnį privalo įrodyti skolininkas, kuris remiasi šia aplinkybe. Tačiau kai skolininkas nurodo aplinkybes, pagrindžiančias kreditoriaus kaltę, šiam tenka pareiga jas paneigti (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. gegužės 11 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-190-248/2018 32 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
65. CK 6.259 straipsnyje nustatytos taisyklės taikomos ir tada, kai skolininkas pagal įstatymus ar sutartį atsako už prievolės neįvykdymą ar netinkamą jos įvykdymą nepaisant jo kaltės (CK 6.259 straipsnio 3 dalis). Taigi ir įmonei (verslininkui), pagal CK 6.256 straipsnio 4 dalį už sutartinės prievolės neįvykdymą ar netinkamą įvykdymą atsakančiai be kaltės, gali būti taikomi atsakomybės sumažinimo ar atleidimo nuo atsakomybės institutai, jei nustatoma ir kreditoriaus kaltė. Dėl to taikant sutartinę atsakomybę svarbu vertinti ne tik sutartinę prievolę galbūt pažeidusio asmens, bet ir kitos santykių šalies, turinčios pareigą elgtis rūpestingai, sąžiningai ir apdairiai, veiksmus. Konstatavus kreditoriaus kaltės dėl prievolės neįvykdymo arba netinkamo įvykdymo buvimą, CK 6.259 straipsnis palieka teismui diskreciją spręsti, ar kreditoriaus kaltės laipsnis, forma, apimtis ir pan. sudaro pagrindą sumažinti skolininko atsakomybę (žr. pirmiau nurodytos 2018 m. gegužės 11 d. nutarties 33 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
66. Nagrinėjamoje byloje šie išaiškinimai taikytini sprendžiant dėl atsakovės atsakomybės apimties ieškovui, atsižvelgiant į tai, kiek dėl žalos atsiradimo ar jos padidėjimo kalta pirminė kreditorė – UAB „Kauno televizijos servisas“.
67. Kasaciniame skunde (67 punkte) atsakovė argumentuoja, kad tuo atveju, jei kasacinis teismas laikytų, jog yra pagrindas atsakovės civilinei atsakomybei kilti, konstatuotina, jog yra pagrindas taikyti, priešingai nei nusprendė apeliacinės instancijos teismas, CK 6.259 straipsnį. Šis straipsnis taikytinas ir atlygintina žala mažintina, atsižvelgiant į tai, kad, kaip, atsakovės įsitikinimu, teisingai nustatė pirmosios instancijos teismas, UAB „Kauno televizijos servisas“ pažeidė CK 6.200 straipsnyje įtvirtintą šalių bendradarbiavimo pareigą neinformuodamas atsakovės, kad jai perduotai įrangai netaikoma draudimo apsauga. Taigi UAB „Kauno televizijos servisas“ prisidėjo prie to, kad dėl prievolės galimo netinkamo įvykdymo kylanti rizika liktų neapdrausta.
68. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad byloje nėra įrodymų, jog UAB „Kauno televizijos servisas“ būtų informavusi atsakovę, jog turto draudimas negalioja tuo atveju, kai įranga yra perleidžiama tretiesiems asmenims nuomos pagrindu. Taigi UAB „Kauno televizijos servisas“, teismo vertinimu, neatskleidė kitai sutarties šaliai reikšmingos informacijos dėl turto draudimo apsaugos šimčių, t. y. nesilaikė bendradarbiavimo principo, taip eliminavo atsakovei galimybę priimti sprendimą papildomai drausti išnuomotą įrangą.
69. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamame sprendime konstatavo, jog pirmosios instancijos teismas nepagrįstai vadovavosi 2014 m. birželio 9 d. nuomotojos ir atsakovės elektroniniu susirašinėjimu. Teismas padarė išvadą, kad atsakovės kartu su atsiliepimu pateikti įrodymai yra nesusiję su 2020 m. sausio 23 d. įvykiu, todėl jais neturėjo būti vadovaujamas sprendžiant šalių ginčą šioje byloje. Pirmosios instancijos teismo argumentą, kad nuomotoja nesilaikė bendradarbiavimo principo, teismas vertino kaip neįrodytą ir nepagrįstą.
70. Teisėjų kolegija pažymi, kad kasacinis teismas įrodymų netiria ir faktinių aplinkybių iš naujo nenustato. Atsakovė turi teisę nuo ieškovo pareikšto reikalavimo gintis įrodinėdama nuomotojos kaltę dėl žalos atsiradimo. Atsakovei teigiant, kad nuomotoja nesilaikė bendradarbiavimo pareigos – neinformavo atsakovės apie tai, kad draudimo apsauga išnuomotai įrangai netaikoma, ieškovas turėjo pateikti šią aplinkybę paneigiančius įrodymus. Tačiau, kaip konstatavo pirmosios instancijos teismas, byloje nėra jokių įrodymų, patvirtinančių, kad UAB „Kauno televizijos servisas“ būtų informavusi atsakovę, jog turto draudimas negalioja tuo atveju, kai įranga yra perleidžiama tretiesiems asmenims nuomos pagrindu. Skundžiamame sprendime apeliacinės instancijos teismas dėl šios išvados nepagrįstumo nemotyavo, nepaneigė jos. Tokiu atveju ši aplinkybė laikytina nustatyta. Apeliacinės instancijos teismas sprendime pasisakė tik dėl atsakovės į bylą pateiktų įrodymų vertinimo, tačiau nekonstatavo, kad ieškovas būtų pateikęs kokių nors įrodymų, kurie patvirtintų atsakovei reikšmingos informacijos atskleidimą. Atsakovės liudijimas dėl tokio pobūdžio informacijos atskleidimo laikytinas pagrįstu. Nuomotojos prievolė laiku informuoti atsakovę apie tai, kad jai išnuomota įranga nėra apdrausta, išplaukia iš bendradarbiavimo principo, įtvirtinto CK 6.200 straipsnio 2 dalies nuostatose. Tinkamas bendradarbiavimo pareigos įgyvendinimas yra priemonė, suponuojanti galimybę išvengti galimų nuostolių atsiradimo (padidėjimo) vykdant sutartį (sumažinti ar pašalinti riziką).
71. Atsižvelgdama į tai, kas nurodyta, teisėjų kolegija konstatuoja, kad nuomotoja, pati savo neveikimu pašalinusi galimybę atsakovei priimti sprendimą papildomai drausti išnuomotą įrangą, prisidėjo prie nuostolių, už kuriuos turėtų atsakyti atsakovė, atsiradimo (padidėjimo), todėl yra pagrindas, priešingai nei vertino apeliacinės instancijos teismas, sumažinti ieškovei iš atsakovės priteistinos žalos atlyginimą.
72. Teisėjų kolegija nusprendžia, kad tiek nuomotojos, tiek trečiojo asmens (operatoriaus), už kurį atsakinga atsakovė, veiksmų įtaka neigiamiems padariniams laikytina vienoda. Todėl ieškovei iš atsakovės priteistas žalos atlyginimas mažintinas iki 4785,31 Eur (per pusę).

Dėl bylos procesinės baigties

73. Apibendrinama teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas padarė pagrįstą išvadą, jog ieškovas įgijo reikalavimo teisę į atsakovę, nors įvykis nelaikytinas draudžiamuoju. Teismas teisingai kvalifikavo teisiskai reikšmingus (nukentėjusio asmens ir atsakovės) santykius, pagrįstai ir tinkamai taikė nuomotojo civilinę atsakomybę reglamentuojančias teisės normas, nustatė visas atsakomybei taikyti būtinas atsakovės atsakomybės už išnuomoto daikto praradimą sąlygas. Teismas taip pat tinkamai taikė įrodinėjimą, įrodymų tyrimą ir vertinimą reglamentuojančias teisės normas sprendžiamas dėl žalos dydžio. Tačiau teismas nepagrįstai netaikė CK 6.259 straipsnio nuostatų, nemotyavo dėl pirmosios instancijos teismo nustatytos aplinkybės, kad byloje nėra jokių įrodymų, kurie patvirtintų, jog nuomotoja (UAB „Kauno televizijos servisas“), vykdydama bendradarbiavimo pareigą, būtų laiku atskleidusi atsakovei reikšmingą informaciją dėl turto draudimo negaliojimo. Dėl nurodytų pažeidimų skundžiamas sprendimas pakeistinas (CPK 359 straipsnio 1 dalies 2 punktas), ieškinyje tenkintinas iš dalies, ieškovui iš atsakovės priteistas žalos atlyginimas mažintinas iki 4785,31 Eur.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

74. Pagal CPK 93 straipsnio 1 dalį šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. CPK 93 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad jeigu apeliacinės instancijos teismas ar kasacinis teismas, neperduodamas bylos iš naujo nagrinėti, pakeičia teismo sprendimą arba priima naują sprendimą, jis atitinkamai pakeičia bylinėjimosi išlaidų paskirstymą.

75. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į kasacinės bylos išnagrinėjimo rezultatą (skundžiamas sprendimas pakeistas per pusę sumažinant ieškovui iš atsakovės priteistą sumą), nusprendžia, kad bylos nagrinėjimo metu pirmosios, apeliacinės instancijos teismuose ir kasaciniame teisme šalių patirtos bylinėjimosi išlaidos paliktinos kiekvienai iš šalių, nepriteisiant jų atlyginimo vienai iš kitos po 50 proc.
76. Kitų išlaidų atlyginimas iš šalių priteistas per pusę. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad bylą nagrinėjant pirmosios instancijos teisme valstybė patyrė 71,52 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu. Šių išlaidų atlyginimas valstybei priteistas iš ieškovo ir atsakovės po 35,76 Eur. Teismas nenustatė, kad buvo patirta kitokio pobūdžio išlaidų.
77. Kasacinis teismas patyrė 8,19 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2023 m. lapkričio 22 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Nors Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. 1R-261/1K-355 „Dėl minimalios valstybei priteistinos bylinėjimosi išlaidų sumos nustatymo“ (redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 23 d.) nustatyta minimali 5 Eur valstybei priteistina bylinėjimosi išlaidų suma, nagrinėjamu atveju išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu bylą nagrinėjant kasaciniame teisme, atlyginimas valstybei priteistas iš ieškovo ir atsakovės po 4,09 Eur (CPK 79 straipsnis, 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnis), atsižvelgiant į tai, jog bendra iš kiekvienos šalies valstybei priteista suma viršija minimalią sumą (35,76 Eur + 4,09 Eur).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Vilniaus apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2023 m. balandžio 4 d. sprendimą pakeisti ir jį išdėstyti naujai:

panaikinti Vilniaus miesto apylinkės teismo 2022 m. gruodžio 9 d. sprendimą ir priimti naują sprendimą – ieškovo „If P&C Insurance AS“ (Estijos Respublikos registro kodas 10100168), Lietuvoje savo veiklą vykdančio per „If P&C Insurance AS“ filialą, ieškinį patenkinti iš dalies, priteisti ieškovui iš atsakovės uždarosios akcinės bendrovės „Kūrybos sodas“ (į. k. 300106558) 4785,31 Eur (keturis tūkstančius septynis šimtus aštuoniasdešimt penkis Eur 31 ct) žalos atlyginimo, 6 proc. dydžio metines palūkanas už priteistą sumą nuo bylos iškėlimo teisme (2021 m. gruodžio 2 d.) iki teismo sprendimo visiško įvykdymo, priteisti valstybei iš ieškovo ir atsakovės po 35,76 Eur (trisdešimt penkis Eur 76 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo.

Priteisti valstybei iš ieškovo „If P&C Insurance AS“ ir atsakovės uždarosios akcinės bendrovės „Kūrybos sodas“ po 4,09 Eur (keturis Eur 9 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu bylą nagrinėjant kasaciniame teisme, atlyginimo.

Valstybei priteista suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (į. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5662.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Alė Bukaviniene

Antanas Simniškis

Egidija Tamošiūnienė